

Unie van Vestingsteden
van de Oude Hollandse Waterlinie

Postbus 2074, 3440 DB Woerden Tel. 0348-483474; contact@groenehart.info;
www.groenehart.info

Woerden, 7-1-2013,

Aan de leden van Provinciale Staten van Utrecht.

Betr.: **opname OHWL in PSV par. Militair erfgoed (4.5.3)**

Geacht Statenlid,

Op 7 mei hebben wij een zienswijze ingediend tegen het schrappen van de Oude Hollandse Waterlinie uit de Structuurvisie. In de hoorzitting op 24 september 2012 hebben wij deze zienswijze nader toegelicht.

Verder hebben wij alle Statenleden een exemplaar van *Cordon van Holland, historisch-geografische waardestelling van de OHWL* toegestuurd. Ook hebben wij vorig jaar alle Statenfracties aangeschreven en met vertegenwoordigers van enkele Statenfracties gesprekken gevoerd. Op advies van deze fracties hebben wij het onderwerp nog eens aangekaart bij uw Gedeputeerden Bart Krol en Mariëtte Pennarts.

Helaas blijkt in het definitieve ontwerp dat nu voorligt op geen enkele wijze rekening is gehouden met onze zienswijze. Daarom doen wij een laatste indringend beroep op u. Daarbij weten wij ons gesteund door een groot aantal instellingen die inmiddels hebben gereageerd op de passage over militair erfgoed (par. 4.3.2):

- NMU mede namens IVN, Utr. Landschap, Landschap Erfgoed Utrecht. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten)
- de Bond Heemschut en een aantal regionale instellingen op het gebied van monumentenzorg
- de Unie van Vestingsteden (namens 7 gemeenten) en nog Oudewater, Montfoort, Ronde Venen afzonderlijk

Historie

Kern van onze boodschap is: provincie, uw redenering klopt niet. Waarom is de OHWL niet opgenomen als militair erfgoed en wel de piramide van Austerlitz en de vliegbasis Soesterberg? Dat is toch curieus. Want bij de piramide en de vliegbasis gaat het om a-typische elementen van betrekkelijk jonge datum, terwijl de Oude Hollandse Waterlinie wel een typerend en structurerend landschapselement vormt van 350 jaar oud.

In de stedenbouwkundige structuren, bijv. Woerden, is de OHWL nog goed herkenbaar

De OHWL werd in de Gouden Eeuw aangelegd vanuit een ingenieus concept waarbij tien vestingsteden werden gereconstrueerd, vergraven en omwald, een gigantische operatie die tientallen jaren in beslag nam. Met deze "Deltawerken van de Gouden Eeuw" biedt de OHWL een militair-historisch tijdsbeeld. Het bijzondere van deze vestingsteden is dat zij allemaal strategische posities innamen langs waterwegen, dammen, bruggen en sluizen. Daarmee beheersten zij de inundatie van het platteland, hetgeen een doorslaggevende rol speelde in het Rampjaar 1672. Het is deze combinatie – Gouden Eeuw, het Rampjaar en het water als vriend en vijand - die de OHWL bestempelt tot potentieel UNESCO-Werelderfgoed, in combinatie met de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam.

Waardstelling

In de Nota van Beantwoording staat dat de OHWL niet herkenbaar is. Dat is wetenschappelijk volstrekt onjuist.

Als u kennis neemt van de *Cordon van Holland*, zult u zien dat alle kades, waterkeringen en sluizen uit die tijd niet alleen goed in het kaartbeeld te herkennen zijn, maar ook in het landschap, bijv. voor de fietser of wandelaar. Er zijn prachtige routes langs bijvoorbeeld de Grecht, de Prinsendijk en de Linie van Linschoten: nog steeds herkenbare landschappelijke structuren. Het best herkenbaar is de OHWL in de stedenbouwkundige structuren, zoals de vestingwerken, schootsvelden, wallen, bastions enz. van de vestingsteden, met Naarden, Woerden, Nieuwpoort en Gorinchem als pareltjes.

Dankzij de Oude Hollandse Waterlinie en de rol van stadhouder Willem III waterlinie domineerde de Republiek een halve eeuw de Europese diplomatie, en kan men dit jaar 300 jaar Vrede van Utrecht vieren!

Dankzij de Oude Hollandse Waterlinie en de rol van stadhouder Willem III waterlinie domineerde de Republiek een halve eeuw de Europese diplomatie, en kan men dit jaar 300 jaar Vrede van Utrecht vieren!

Waar de Nota ook aan voorbijgaat is het verhaal van de OHWL. Rond de Nieuwe Hollandse Waterlinie heeft nooit een gevechtshandeling plaatsgevonden. Toen hij eindelijk klaar was, begon de ontwikkeling van de militaire luchtvaart. Maar op de slagvelden van de OHWL speelden zich in 1672 drama's af, waarbij duizenden doden en gewonden vielen, boeren van huis en haard werden verdreven en vrijwel alle landhuizen langs de Vecht werden opgeblazen. Het was een dubbeltje op zijn kant, maar uiteindelijk hield de linie stand en droeg zij bij tot behoud van de Republiek als wereldmacht. De grondlegger van de linie, stadhouder Willem III, werd zelfs koning van Engeland. Dankzij deze waterlinie domineerde de Republiek een halve eeuw de Europese diplomatie, en kunt u dit jaar 300 jaar Vrede van Utrecht vieren!

Beleid

De nota suggereert: laat de gemeenten het doen. Maar zoals ook door het Kwaliteitsteam Groene hart werd gesignaleerd, staan in diverse vestingsteden voormalige schootsvelden c.q. kwetsbare stadsrandzones onder druk. Juist in de stadsrandzone speelt zich de meeste dynamiek af, waardoor cultuurhistorische waarden in het gedrang kunnen komen. Daarom is het van groot belang dat provincie de regie oppakt en hiervoor samen met gemeenten een vestingstedenvisie ontwikkelt. Daarom is het belangrijk dat de OHWL in de PSV wordt verankerd en eveneens in de Kwaliteitsgidsen, waar hij slechts summier wordt behandeld.

Door de OHWL niet in de PSV op te nemen wordt gehandeld in strijd met adviezen van deskundigen, de motie van Provinciale Staten en het beleid van de drie provincies.

a) adviezen van deskundigen

Het meest recente is het advies van het **Kwaliteitsteam Groene Hart (juli 2011)**, dat pleit voor een samenhangende beschrijving van de vestingwerken als basis voor een effectief planologisch beschermingsbeleid. Een soort panorama Kraijenhoff, zoals voor de NHWL is gemaakt.

Verder **de brief van de RCE** (juli 2011) over het belang om de OHWL in kaart te brengen.

b) uw eigen motie

Bij **motie van 6 februari 2006** droegen Provinciale staten het College van GS op om de OHWL – die was onderbelicht – beter op de kaart te zetten. *(overwegend dat in het Ontwikkelingsprogramma Groene Hart de cultuurhistorische waarden, zoals met name de Oude Hollandse Waterlinie, worden onderbelicht)- om in het Uitvoeringsprogramma voldoende aandacht te geven aan het benadrukken en uitleggen van bovengenoemde cultuurhistorische elementen, met inbegrip van de Oude Hollandse Waterlinie.*

Aan deze motie hebben GS onvoldoende uitvoering gegeven. Indien u de OHWL niet opneemt in de PSV handelt u in tegenspraak met uw eigen motie.

c) het gezamenlijke beleid van de drie provincies

Met steun van het rijk, de Stuurgroep en de drie Groene Hart-provincies zijn afgelopen jaren meer dan 20 OHWL-projecten uitgevoerd, o.a. merk & marketing, onderzoek en herstel van oude schansen. Het bekendste zijn de waterlinieroutes. In afwijking van Zuid-Holland heeft Utrecht in 2010 het roer omgegooid en is men ook gestopt met de cofinanciering van de waterlinieroutes.

Gewijzigde omstandigheden

Inmiddels doen zich gewijzigde omstandigheden voor die voor u aanleiding kunnen zijn om de OHWL alsnog op te nemen in de PSV:

- 1) De vermarkting van de OHWL komt steeds beter op gang: zo wordt het project waterlinieroutes niet alleen gesteund door de vestingsteden, maar ook door de waterschappen, diverse instellingen, RABO-banken en horeca/recreatieondernemers**
- 2) De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) heeft een inhaalslag aangekondigd om de OHWL in kaart te brengen met kaartbeelden en redengevende beschrijvingen**
- 3) de provincie Zuid-Holland heeft de OHWL uitverkoren als een van de zeven erfgoedlijnen, waarvoor uit autonome middelen € 6.000.000 voor restauratie en ontwikkeling is gereserveerd in de periode 2013-2015**

De vesting Nieuwersluis dateert uit 1673, maar werd in de 19^e eeuw uitgebreid met een fort. Is Nieuwersluis nu OHWL of NHWL?

Zuid-Holland focust op de OHWL, Utrecht op de NHWL. NHWL of OHWL? De discussie of/of is theoretisch, aangezien OHWL en NHWL volledig in elkaars verlengde

liggen en elkaar grotendeels overlappen; een fraai voorbeeld is de vesting Nieuwersluis (1673) met het 19^e-eeuwse Fort Nieuwersluis. Is Nieuwersluis nu NHWL of OHWL? Aan deze zinloze discussie kan een eind worden gemaakt als de provincies zowel OHWL als NHWL agenderen.

Waarom beschermen de provincies niet gewoon: de waterlinies?

Die twee waterlinies vallen immers samen met de EHS/Groene ruggengraat en de diverse daaraan gekoppelde projecten; zij vormen daarvoor de culturele onderlegger. De Hollandse Waterlinie kan dan ook worden gepromoot als een icoon van het Groene Hartbeleid en een toeristisch/recreatieve trekker. Is de Hollandse Waterlinie niet het grootste openluchtmuseum van Nederland?

Daarom vragen wij u om

- de OHWL alsnog op te nemen in de PSV, m.n. voor wat betreft het veiligstellen van de stadsrandzones**
- het College van GS op te roepen om samen met de provincie Zuid-Holland een beleid te ontwikkelen voor de beide waterlinies**

Met vriendelijke groet

Drs B.R.Feis, directeur

Unie van Vestingsteden

Projectbureau OHWL/Stichting Groene Hart